

POMEMBNO JE **OHRANJANJE MIRU** V GORAH

// Tomaž Mihelič

BELKE (*Lepus timidus*)

foto: **Tomaž Mihelič**

Prijatelj mi je navdušen pripovedoval o izletu v mirno dolino Triglavskega narodnega parka, kjer zlepa ne srečaš človeka. Ko pa je nadaljeval z opisovanjem vseh živali, ki jih je tisti dan srečal, mi je bilo kmalu jasno, da je dolina bučala od življenja in da se je mir, ki ga je doživel tam, nanašal samo na odsotnost ljudi. Seveda pa ta dan za marsikaterega drugega prebivalca te doline ni bil tako miren.

Mir v naravi pogosto pojmujeemo z odsotnostjo dejavnosti človeka in načeloma velja, da se naši vplivi z oddaljenostjo od naselij, naklonom ali neprehodnostjo terena (npr. v odmaknjenih gozdovih in ostenjih) hitro manjšajo. Prisotnost ljudi ima očitno značilen vpliv tako na naravo kot tudi na počutje ljudi samih. O miru, ki ga ravno zaradi odmaknjenosti ljudje občutijo v visokogorju ali brezpotjih, pričajo tudi mnogi literarni zapisi.

V zadnjem času pa so prav ta območja deležna velikega porasta človeških aktivnosti. Številke obiskovalcev, ki jih beležimo danes, so se še pred leti zdele povsem nepredstavljive. Velik porast obiskovalcev zaznavamo tudi na brezpotjih. Zaradi množičnega obiska v gorah se namreč vse več obiskovalcev odloča za obisk manj obljudenih koticov. Prav ta nekoč popolnoma neobiskana območja pa so ključni življenjski prostor nekaterih plahih vrst, ki so z obiskovalci izgubile možnost umika pred motnjami.

Svatovski leti samcev ob prvem svitu se navadno dogajajo daleč stran od obljudenih mest.

foto: **Gaber Mihelič**

BELKA POLEG VISOKOGORJA NIMA ALTERNATIVE

Belka (*Lagopus muta*) je vrsta, ki je najbolj zvesta visokogorju. Na nižja pobočja se ne spusti niti v najbolj ostrih zimah. Celo nasprotno. Ob ostrih, s snegom bogatih zimah jo pogosto najdemo prav na vrhovih naših dvatisočakov, kjer zaradi spihanega ali splaznega snega lahko najde hrano. Zaradi življenja v krajini brez kritja vegetacije, je razvila izvrsten način prikrivanja s pomočjo varovalne obarvanosti svojega perja. V zimskem času je perje popolnoma belo, v poletnem pa z barvami visokogorja usklajeno sivo-rjavo grahasto. Njena obarvanost v danem času, skupaj z vegetacijskimi razmerami, močno vpliva na njeno pojavljanje. Vedno velja pravilo, da se belke pojavljajo tam, kjer se lahko prikrijejo in najdejo dovolj hrane hkrati.

Belke so izredno dobro operjene, kar jim omogoča, da lahko prek cele zime vztrajajo na mrzlih in vetrovnih vršcih.

foto: **Tomaž Mihelič**

Belka pozimi vedno išče kombinacijo z dovolj snega zaradi kritja in koptinami zaradi hrane.

foto: **Tomaž Mihelič**

V primeru belo obarvanih belk so to robovi kopnih, splaznih pobočij ali spihanih grebenov, v primeru poletno obarvanih pa redko poraščena melišča in visokogorske trate. Vse bolj mile zime povzročajo belkam nemalo težav in zapoznili jesenski sneg jih prisili, da se premaknejo na zanje neobičajna mesta. Belke se namreč v začetku novembra pregolijo v belo perje in so zato v odsotnosti jesenskega snega po visokogorju primorane iskati območja belih skalovjih. V tem času jih nemalokrat lahko opazujemo po naših najvišjih vrhovih, kot sta Škrlatica in Triglav. Ker se izogibajo ljudem, so navadno potisnjene na najbolj strme predele teh območij.

VPLIV GLOBALNEGA SEGREVANJA NA VRSTO

Globalno segrevanje je pojav, ki belko z leti sili v vse višje lege. Vpliv segrevanja se kaže tudi v vse večji neuskkljenosti njene obarvanosti in prisotnosti snežne odeje. Njeno izmikanje grmovni in drevesni vegetaciji pa jo sili v to, da zaradi zaraščanja vse višjih predelov zapušča nekatere tradicionalno poseljene predele. S tem pa ima vrsta na voljo vedno

manj območij, saj z višino hitro upada tudi razpoložljiva površina. Ta problem se bo najprej pokazal pri gnezdiščih, ki jih izbira na prvih planjavah nad drevno mejo, takoj ko izginejo zadnji grmi ruševja ali zadnji osamljeni macesni. Pri izbiri gnezdišč ima zaradi odraščanja mladičev pomembno vlogo tudi prehodnost terena, zato največ belk gnezdi na položnejših alpskih tratih. Tipična gnezdišča pri nas so Mangartsko sedlo, Tosc, Konjsko sedlo, Ledine in podobna travnata območja.

Ključno je, da že sedaj začrtamo območja, kamor se bo lahko umaknila, ko se bo primorana pomikati višje in višje. Zavedati pa se moramo, da je zaradi želje po osvajanju vrhov mreža poti ravno v visokogorju najgostejša, saj se na vrhovih velikokrat združujejo pristopi iz različnih smeri, kar je najlažje opazno kar na našem najbolj obleganem vrhu, Triglavu.

Mladiči belk se najbolje počutijo na lahko prehodnih alpskih tratih.

foto: **Gaber Mihelič**

